

Rozdíl mezi Barbeyem a oběma Greeny spočívá ovšem v tom, že Greenové s úsměvem odvědí: Ale ovšemže! Jak jinak bych o tom mohl psát? Barbey zobrazuje zlo, které provozují ateisté a rouhači, a staví proti nim (velmi sadovské, chtělo by se říci) nevinné křesťanské dívky, jako je vpravdě okouzující Kalixta z Ženatého kněze. Barbeyovo zlo je VENKU a za brány církve se dostává jen omylem a neštěstím. Graham Greene už popisuje zlo, které je přímo v církvi; jeho opilí, bezmocní flandáčci nejsou žádným marginálním zjevem na okraji církve, patří k ní a opět - bez ní nejsou srozumitelní, neboť bez církve hřích není hříchem. Graham Greene se ještě může skrýt za "objektivitu" epického žánru. Julien Green jde ještě dál - popisuje nemilosrdně i zlo, které je v něm samém. "Hranice mezi dobrem probíhá v lidském srdci" - ale to je taky odjinud, to je zase Solženicyn.

A v této otevřenosti přiznání, že JÁ jsem hříšník, a to notorický, že všechno zlo, které popisují zvnějšněno, je i moje vlastní zlo, se Green Sadovi podivuhodně podobá.

Napadá nás ještě tázání, zda lze podobné jevy nalézt i v české katolické literatuře. Nemáme sice ani Barbeye, ani Greena. Máme zato Jakuba Demla, v němž je celá linie od Sada až do Greenů shrnuta. Deml se ve své prostotě nepokouší předstírat, že popisuje zlo, které konají nějací tamti, helejte je, hříšníci. Deml otáčí kameru rovnou proti sobě samému, filmuje vlastní nitro - a my jsme dodnes šokováni a dodnes to čteme jako svědectví vůbec ne jen o jednom věčně nespokojeném moravském knězi, ale o člověku naší doby, přijmím katolíku, vůbec. i
/1

Po Demlovi? Nikdo už si netroufl zobrazit patologii a hřích tak silně, před válkou a ani po válce. Hořce se smějeme, že mohlo být (dominikánským páterem Braitem a jeho revuí Na hlubinu, jen je hezky udejme, ať jim ta ostuda zůstane) za proticírkevní a pomografické prohlášení Schulzovo dílo Kámen a bolest. Na pravou katolickou vivisekci hříchu si počká